

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: **Etická dilemata v soc. práci z pohledu soc. pracovnice s odsouzenými ve výkonu trestu odnětí svobody**

Autorka práce: Bc. Zuzana Víková

Obor studia: Etika v sociální práci

Předložená práce spadá do oboru studia a splňuje základní požadavky na tento typ závěrečné práce. Pokud se mám jako oponent pokusit vystihnout především slabiny práce, nemohu nepoukázat hned zkraje na možný principiální rozpor:

- Autorka na konci 6. části (před poslední částí o kazuistikách) píše: „Závěrem je potřeba opětovně zdůraznit, že nikdy nelze v sociální práci a ani v žádné jiné práci, striktně pracovat podle určité teorie.“ (s. 72).
- Na druhé straně závěr své práce ukončuje citátem Philipa Zimbardo o propustnosti a mlhavosti hranice mezi dobrem a zlem, čemuž rozumím jako určité formě etického relativismu, který Zimbardo vystihuje expresivním příkladem o morální difúznosti duchovních bytostí: „... není vyloučeno, že se z anděla může stát ďábel... a i ďábel se může proměnit v anděla.“ (s. 90). Autorka tvrdí, že z této *skutečnosti* vychází její práce sociální pracovnice. Není to ale rozpor?

Vždyť je-li uvedená skutečnost podle autorky *pravdivá*, pak je právě Zimbardovo vyjádření určitou *obecnou teorií* o etické relativitě dobra a zla a o morální difúznosti duchovních bytostí. Autorka ale zároveň zdůrazňuje, že nikdy nelze v sociální práci a ani v žádné jiné práci, striktně pracovat podle určité teorie (tedy rovněž nikoli třeba podle té Zimbardovy).

Gramatická a stylistická úroveň textu je velmi dobrá, chyby či překlipy se vykytují spíše ojediněle (srov. např. s. 48, 85).

Co se týká formální stránky, text má z větší části kompilační charakter. A ne vždy se podařilo jednotlivé části a odstavce smysluplně provázat. Tu a tam se také některé myšlenky opakují. Co se týká formulace cíle, poněkud matoucí je rozdělení na hlavní, praktický a další cíl (srov. úvod, s. 7), autorce se přesto více méně takto členitě formulovaný cíl podařilo naplnit – a to i navzdory několikrát opakované definici klíčového pojmu „etické dilema“. Pokud jsem správně počítal, vyskytuje se definice na čtyřech místech (srov. s. 26, 35, 37, 39). Nestálo zato minimálně toto důkladněji vysvětlit, a také kriticky různé formulace definic analyzovat a neponechat tak čtenáře na pochybách, z jaké definice autorka vychází? Ne vše, co se běžně jako dilema chápe, dilematem skutečně je.

Tím jsou naznačeny rovněž obsahové slabiny práce – pokusím se je formulovat jako otázky, které mohou autorce sloužit jako vodítko při obhajobě:

- Na začátku části 2.1 autorka parafrázuje definici etiky: „soubor norem, hodnot a postupů“. To ale mnohem více odpovídá definici morálky, příp. nějakého étosu. Není však mezi etikou a morálkou zásadní rozdíl?
- V závěru práce autorka píše, že to nejtěžší na sociální práci s vězni je jakési (její) hlavní dilema: najít cestu mezi přizpůsobováním se vězňům a „zájmem společnosti“ (srov. 89). Na s. 39 to vyjadřuje v kontextu odpovědnosti takto: „Sociální pracovnice má odpovědnost nejen za odsouzeného, ale také k zaměstnavateli a v neposlední řadě ke společnosti.“ (kurzíva Šimek). Co by to však mělo reálně a konkrétně znamenat, mít odpovědnost vůči společnosti? Neměly by právě instance odpovědnosti (tj. před kým/vůči komu) být u každé osobní (ale i kolektivní) odpovědnosti omezené? Autorka to podle mého soudu sama tuší, když na další straně (s. 40) uvádí, že „cíle její práce nebudou pokaždé akceptovatelné pro všechny členy společnosti.“
- A neměly bychom podobně u každé odpovědnosti omezit i její předmět (tj. za co)? Může být sociální pracovnice odpovědná za klienta (čili *stricto sensu* za jeho bytí a nebytí), anebo spíše za své (ne)jednání a jeho následky, které se klienta týkají?
- Nebylo by právě vymezení a omezení odpovědnosti, tj. minimálně jejích tří konstitutivních prvků (kdo – za co – před kým) správným řešením nejen onoho autorkou zdůrazňovaného „hlavního dilematu“? Pak by se ukázalo, že ne vše, co jako dilema na první pohled vypadá, dilematem skutečně je.

Předloženou diplomovou práci navrhuji hodnotit jako *velmi dobrou*, konečné hodnocení bude záviset na tom, jak autorka svou práci obhájí.

6. 5. 2023